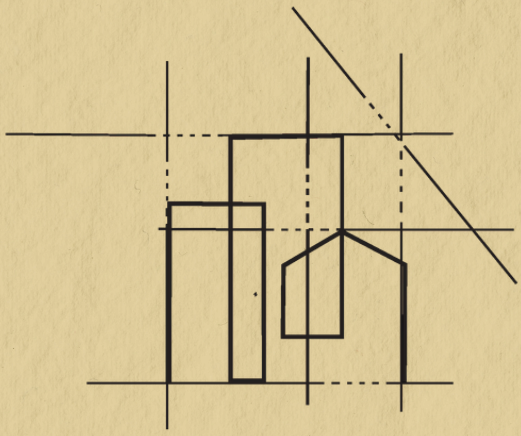

Guia

d'Accions Locals per a la Defensa i Recuperació del Patrimoni

Coordinadora estatal para la defensa y recuperación del patrimonio - RECUPERANDO

Edició: octubre 2026

Contingut. Coordinadora Estatal Recuperando. 2025

Edició en català. Plataforma Catalana per a la Recuperació dels Béns Immatriculats. 2026

Contingut

1. Pròleg 3
2. Context 5
3. Antecedents jurídics 7
4. Des del descobriment de l'espoli fins als nostres dies 10
5. Justificació dels eixos d'actuació local 20
6. Accions locals per a la defensa del patrimoni immatriculat..36
Corol·lari: Imaginació i audàcia comunitària 48
7. Annex 49

1. Pròleg

Durant dècades, l'Església catòlica a Espanya ha utilitzat un mecanisme excepcional, basat en l'**article 206 de la Llei Hipotecària**, que li va permetre promoure la inscripció al seu nom de milers de béns sense necessitat d'aportar títol de propietat. Aquest procediment, conegut com a **immatriculació eclesiàstica**, ha suposat la pretensió d'apropiació d'un vast patrimoni, en molts casos **de caràcter comunal o públic**, sense que existís una verificació real de la seva titularitat.

La reforma de la Llei Hipotecària el 2015 **va tancar aquesta via d'immatriculació**, però no va resoldre la qüestió fonamental: **la reversió de les immatriculacions fetes i la restitució als legítims propietaris dels béns inscrits de manera tan irregular**. Malgrat els esforços de col·lectius ciutadans i administracions locals, la gran majoria d'aquests béns romanen en mans de l'Església, mentre que d'altres han estat venuts o destinats a usos privats.

Els ajuntaments, les entitats socials i la mateixa ciutadania tenen un **paper clau** en la defensa del patrimoni públic i comunal.

Aquesta **Guia d'accions locals** ofereix eines i estratègies per contextualitzar, identificar, recuperar i protegir els béns immatriculats, així com per garantir la **transparència i la rendició de comptes** en la seva gestió.

En aquest document es presenten accions concretes que les entitats locals poden dur a terme, com ara:

- Demanar informació sobre béns immatriculats.
- Impugnar inscripcions irregulars.
- Inscriure béns públics i comunals abans que siguin apropiats.
- Limitar ajuts municipals a béns immatriculats sense regularització.
- Denunciar la venda i l'abandonament de patrimoni.
- Mobilitzar la societat per exigir transparència i justícia.

Davant l'espoli **patrimonial i l'opacitat en la gestió d'aquests béns**, l'acció local esdevé una eina **fonamental** per a la defensa de l'**interès comú i la memòria històrica**.

Aquesta guia és una invitació a l'acció. Cada ajuntament, terme municipal i col·lectiu ciutadà pot adaptar-la a la seva realitat local, sumant noves iniciatives i estratègies. **La recuperació del patrimoni públic és una tasca col·lectiva: un dret i una responsabilitat.**

2. Context

Han passat ja prop de vint anys des que, el 2007, es van descobrir per casualitat les immatriculacions que l'Església catòlica estava fent a tot l'Estat espanyol. A la incredulitat inicial va seguir l'escàndol de la certesa. Sobre una rèmora jurídica del franquisme i un tripijoc del Govern d'Aznar, es va possibilitar que l'Església es convertís en la major adquirent immobiliària de tot l'Estat. No només eren llocs de culte (parròquies, esglésies, temples, ermites i altres immobles que ni tan sols en l'època de Franco es van permetre immatricular) sinó tota mena d'edificis, horts, cementiris, parcs i, fins i tot, frontons. Això suposava la possibilitat de vendre, hipotecar, llogar i exercir domini sobre tots aquests béns. Per desgràcia, tot això s'està efectuant amb menyscabament del nostre patrimoni.

El mecanisme era senzill: amb la simple signatura d'un bisbe n'hi havia prou per inscriure als registres de la propietat un bé a nom de l'Església.

L'escàndol va ser de tal magnitud que el mateix Govern del Partit Popular (PP) que ho havia permès va haver de canviar la Llei Hipotecària l'any 2015, derogant expressament la possibilitat que els bisbes, en el futur, seguissin promovent immatriculacions de béns d'aquesta manera tan mancada de qualsevol garantia. I no ho va fer tant per voluntat pròpia, sinó per una condemna del Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH). "Però el mal ja estava fet en no declarar inconstitucional la Llei en la seva redacció anterior,

cosa que va produir, *de facto*, una amnistia registral sobre tot el que és irregularment i immoralment registrat. La batalla se centra ara en com recuperar per als pobles els milers de béns dels quals s'està apropiant l'Església. Per sort, el moviment s'ha estès a tot l'Estat amb la constitució i desenvolupament de la **Coordinadora Recuperando**. Col·lectius patrimonialistes, laics i les majors organitzacions de cristians de base s'han unit amb l'objectiu comú de donar als pobles el que és dels pobles i a Déu el que sigui de Déu.

D'aquí neix la necessitat d'una guia destinada a divulgar, denunciar i dotar les entitats socials, els ajuntaments i els regidors d'instruments legals per defensar els seus drets; per conèixer realment tot l'immatriculat; per revertir les immatriculacions; per —mentrestant— obligar l'Església a complir les seves obligacions envers el patrimoni que gestiona i traslladar a la seva jerarquia el cost del manteniment; i per evitar-ne el deteriorament i la venda. En suma, perquè es prengui consciència —mentre es reverteixen les immatriculacions i es recupera el control públic dels béns— de la responsabilitat que ha assumit, i no pensi que la societat li continuarà mantenint els béns que pretén usurpar mentre aquests no siguin retornats a la seva titularitat demanial. Ni un euro públic més si no és amb la contrapartida d'aquesta devolució. Als nostres avantpassats els va costar segles aixecar aquest patrimoni. Als ajuntaments no els ha de costar tant recuperar-lo.

3. Antecedents jurídics

Immatricular és inscriure per primera vegada un bé immoble en el Registre de la Propietat.

L'article 206 de la Llei Hipotecària del 8 de febrer del 1946 va pretendre equiparar l'Església catòlica a les administracions públiques per promoure la immatriculació de béns en els registres de la propietat quan mancaven de títol escrit de domini.

L'article 304 del Reglament Hipotecari, aprovat mitjançant Decret del 14 de febrer del 1947, estableix que, quan els funcionaris encarregats de l'administració o custòdia de certs béns no exerceixin autoritat pública ni disposin de facultats per emetre certificacions, aquesta certificació haurà de ser expedida per una autoritat pública de jerarquia superior. En el cas específic de béns sense títol de propietat posseïts per l'Església, aquestes certificacions podien ser expedides pels respectius diocesans.

L'Església catòlica, acollint-se a aquesta via excepcional i amb un cost irrisori (25-30 euros cadascun), va promoure la inscripció al seu nom de milers de béns que pertanyen als pobles, seguint un procediment que no comportava cap publicitat ni exigia més documentació que la mateixa petició del diocesà: «Això és meu perquè ho dic jo». Sembla mentida, però així ha estat.

En congruència amb l'article 16-3 de la Constitució espanyola del 1978 («cap confessió tindrà caràcter estatal») i de la seva disposició derogatòria tercera («Així mateix queden derogades quantes disposicions s'oposin al que estableix

aquesta Constitució») aquests privilegis de l'Església catòlica són, a més, inconstitucionals; però això no va ser declarat així en l'àmbit judicial.

A més, el Reial decret 1867/1998, del 4 de setembre, del Govern d'Aznar, va suprimir l'article 5.4 del Reglament Hipotecari que impedia expressament, fins i tot durant el franquisme, immatricular els béns de culte.

Malgrat això, cal recordar que, de manera directa o encoberta, durant aquests anys també es van immatricular béns destinats al culte, per la qual cosa cal concloure que en molts casos aquesta reforma d'Aznar va pretendre legalitzar una cosa que l'Església ja realitzava, encara que en contra de la literalitat de la llei.

L'any 2015, a causa del descobriment de l'escàndol, a les protestes ciutadanes i a una sentència condemnatòria del Tribunal Europeu de Drets Humans a l'Estat espanyol, el Partit Popular fa un pas enrere. Amb la Llei 13/2015, del 24 de juny, de Reforma de la Llei Hipotecària, exclou l'Església catòlica del procediment d'immatriculació per l'anomenat certificat eclesiàstic, instaurat el 1946, eliminant —ara expressament— aquest privilegi.

Però, de manera paradoxal, la derogació de l'article 206 de la Llei Hipotecària ha impedit que en l'actualitat aquest pugui ser declarat inconstitucional, pretenent-se fer lectures interessades al voltant d'una espècie d' «amnistia registral» de tot l'immatriculat amb anterioritat. Tanmateix, els efectes d'aquesta norma continuen afectant drets i, en conseqüència, segueixen actives les necessitats de revertir les immatriculacions fetes a la seva empara.

En resum, des del 1946 fins al 2015 s'ha impulsat a l'Estat espanyol un espoli monumental. Més de 100.000 béns immobles (esglésies, rectories, cases parroquials, edificis diversos, cementiris i finques rústiques, entre altres tipologies), amb tot el que contenen en l'interior, han estat promoguts a la seva immatriculació per l'Església catòlica amb la simple declaració unilateral del bisbe corresponent, sense acreditar títol de propietat, precàriament sostingut en una reglamentació d'una llei franquista, i, des del 1998, en un decret reglamentari del president José María Aznar clarament inconstitucional. Es tracta, per tant, d'una escandalosa voluntat d'apropiació de béns públics, comunals i particulars.

4. Des del descobriment de l'espoli fins als nostres dies

El fenomen de les immatriculacions de béns immobles per mitjà de les denominades certificacions eclesiàstiques i els seus efectes sobre el patrimoni públic va ser, des de la seva pròpia creació, ben conegut pels especialistes en la matèria. Al punt que van impulsar les reformes legals i reglamentàries destinades a establir-lo (tant el 1946 per a certs béns sense culte gestionats per l'Església catòlica, taxativament enumerats en uns llistats, com el 1998 per als béns de culte). Es tracta d'una realitat que no va poder passar desapercebuda per als legisladors i els seus assessors, ni per als responsables diocesans que van promoure les immatriculacions, ni per als registradors de la propietat que les van tramitar i inscriure ometent el degut i obligat control de legalitat, ni per a l'advocacia de l'estat i tots els responsables de la protecció del patrimoni públic, que van haver d'actuar en general i en cada cas concret, ni per als acadèmics especialistes en dret administratiu i registral que estudien aquests temes. Tanmateix, la qüestió va romandre aliena a l'agenda social, mediàtica i política, i, si més no, oculta al coneixement popular i comunitari.

Tant és així que no va ser sinó fins a principi del 2007, de manera bastant atzarosa, quan la Fundació Altaffaylla va descobrir la immatriculació de la Parròquia de Santa Maria

de Tafalla. Mitjançant la sol·licitud de notes simples en el Registre de la Propietat, es va constatar que no era una situació excepcional, sinó el primer de cents de casos. D'aquesta manera es va iniciar un llarg trajecte de verificació de l'escandalós procedir de la jerarquia catòlica espanyola, així com de recerca d'informació, de mobilització social i d'organització municipal. Ja per al 4 de maig d'aquell any, es constituïa la Plataforma en Defensa del Patrimoni Navarro, recollint el testimoni de la iniciativa de la Fundació Altaffaylla.

Així mateix, el 2009 es descobreix que la «catedral de Còrdova», coneguda a tot el món com la «Mesquita de Córdoba» havia estat immatriculada el 2 de març de 2006. Arran d'aquest descobriment es crea l'Associació «Mezquita-Catedral de Córdoba. Patrimoni de tod@s» i la Plataforma de Defensa del Patrimoni Andalús.

Entre altres fites i actuacions de lluita social i política que es desenvolupen durant tots aquests anys al llarg i a l'ample de l'estat espanyol, la plataforma per una Mesquita-Catedral de Còrdova, la plataforma en Defensa del Patrimoni Navarro, Xarxes Cristianes i Europa Laica presenten el 29 de gener de 2015, un document que contenia la proposta ja redactada d'un recurs d'inconstitucionalitat contra la Llei 13/2015 de Reforma de la Llei Hipotecària. «Es necessita que almenys 50 diputades/senadores que ens representen trenquin les cadenes que els atenen al partit al qual pertanyen i actuïn com a ciutadans lliures en defensa del patrimoni públic». Aquesta va ser la petició dels signants, però no es van trobar aquests 50 representants.

Per contra, el mateix partit en el Govern que havia modificat la Llei Hipotecària per permetre les immatriculacions d'edificis dedicats al culte, va tornar a canviar la llei (2015), impedint que en endavant els bisbes seguissin immatriculant de la manera aprofitada com ho feien.

Això va suposar una victòria del moviment popular, de la premsa i dels ajuntaments, i la prova evident que teníem raó. Però, en no plantejar-se la inconstitucionalitat expressa de la llei anterior, i no preveure's la reversió dels efectes retroactius i continuats que continuen produint-se, el dany puja, malgrat la pretensió d'aquesta espècie d' «amnistia registral» a l'anteriorment immatriculat.

Amb tot, en totes les comunitats autònomes es van seguir promovent plataformes obertes i plurals en defensa del patrimoni públic pretesament apropiat per l'Església catòlica mitjançant les immatriculacions pels anomenats certificats eclesiàstics. Cal destacar la implicació de les principals organitzacions i xarxes de cristians de base de l'Estat, la qual cosa ha dotat el moviment d'una gran transversalitat. Fruit d'això va ser la constitució de la **Coordinadora estatal RECUPERANT** per a la recuperació del patrimoni immatriculat per l'Església catòlica, després d'una trobada a Pamplona/Iruña l'octubre de 2016.

El desembre d'aquell any, més específicament el 20 de desembre del 2016, el Tribunal Europeu de Drets Humans (TEDH) va dictar una contundent sentència condemnant l'Estat Espanyol a indemnitzar un particular amb 615.600 euros per no haver protegit el seu dret davant la immatriculació del monestir de Santa Cruz de la Zarza (Palència) a

favor de l'Església catòlica. Un vaccí sense precedents contra el privilegi registral dels bisbes i la passivitat de l'Estat cap a la voluntat d'apropiació de milers d'immobles *("El TEDH considera com a mínim sorprenent, que una certificació expedida pel Secretari General del Bisbat pugui tenir el mateix valor que els certificats expedits per funcionaris públics investits de prerrogatives de poder públic").*

Els seus criteris són d'obligat compliment per als poders públics espanyols. Atès que no es tracta d'un acte aïllat, sinó d'una «violació continuada i massiva» dels drets garantits per la Convenció Europea dels Drets Humans, els poders públics estan obligats a investigar la magnitud real de l'apropiat per la jerarquia catòlica.

Poc menys de dos mesos després, el 9 de febrer de 2017, la **Coordinadora PSOE** va registrar al Congrés dels Diputats dues iniciatives parlamentàries perquè:

- El Congrés dels Diputats recau el llistat dels béns immatriculats per l'Església catòlica a l'empara de l'article 206 de la Llei Hipotecària.
- Inicii un procediment d'estudi de la situació generada després de les sentències del TEDH.

El mateix vicesecretari per a Assumptes Econòmics de la Conferència Episcopal Espanyola, Fernando Giménez Barriocanal, va reconèixer en una entrevista a la Cadena SER l'existència d'entre 30.000 i 40.000 immatriculacions. Sospitàvem, a més, que es referia principalment a les realitzades després de 1998. Si s'hi afegia el valor de cadascun d'aquests béns (la Mesquita de Córdoba, la Giralda de Sevilla, la Seo de Saragossa, les Catedrals de Pamplona i Tudela, el

preromànic asturià...) es podia ja comprendre la magnitud d'aquest espoli.

El febrer del 2017, el mateix Grup Parlamentari Socialista va presentar una Proposició no de llei (PNL) a la Comissió de Justícia del Congrés dels Diputats, que va resultar aprovada, en la qual se sol·licitava: «El Congrés dels Diputats insta el Govern que, en el termini improrrogable de sis mesos des de l'aprovació d'aquesta Proposició no de Llei, elabori un estudi en el qual es recullin tots aquells béns que des de 1998 han estat immatriculats a favor de l'Església catòlica, i reclami la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats a favor d'aquesta, si aquesta immatriculació es va fer sense la necessària existència d'un títol material i previ que justifiqui la titularitat del dret real sobre el bé immoble de què es tracti, o quan aquest sigui o hagi estat un bé no susceptible de propietat privada per ser de domini públic, fins i tot en el supòsit que no estigui catalogat formalment com a tal, si històricament va gaudir d'aquesta presumpció o tractament.»

Aquest procés es va allargar tant en el temps, que fins i tot certs governs autonòmics, com els de Navarra, Euskadi, Astúries i Catalunya, van començar a sol·licitar aquesta informació als registres de la propietat i a produir els seus propis Informes entre 2019 i 2020 respecte dels seus territoris.

Finalment, 40 mesos després de l'aprovació de la Proposició No de Llei a la Comissió de Justícia del Congrés, estant fora de termini, el Govern del president Pedro Sánchez va

publicar l'"Estudi sobre la immatriculació de béns immobles de l'Església catòlica en el Registre de la Propietat des del 1998 en virtut de certificació del diocesà respectiu".

Respecte al que "reclami la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats...", l'estudi va incloure un extens apartat amb "els antecedents històrics i legislatius aplicables al cas; el règim jurídic d'immatriculació de finques vigent fins a l'entrada en vigor de la Llei 13/2015 i les particularitats de la certificació de l'article 206 de la Llei Hipotecària pel que fa a la immatriculació dels béns immobles de l'Església catòlica, així com el procés d'accés al Registre de la Propietat dels béns d'aquesta, i per últim, amb caràcter general i en abstracte, les possibilitats de recuperació dels béns de domini públic que poguessin hipotèticament haver estat immatriculats per l'Església catòlica, i ho han de fer degudament dels béns pertanyents al Patrimoni Històric Espanyol".

No obstant això, després de tan exhaustiva explicació, la reclamació de la titularitat del domini o d'altres drets reals immatriculats per l'Església a què va ser instat al Govern, no es va realitzar, limitant-se a comunicar les "troballes" informades pels Registres de la Propietat a la mateixa Església catòlica i a les entitats de règim local, perquè aquestes procedeixin com ho considerin.

Respecte al fet que es recullin tots aquells béns que des de 1998 han estat immatriculats a favor de l'Església catòlica, l'estudi va presentar un resum de les "Dades obtingudes", i un annex en el qual va incloure una relació de 34.961 seients registrals immatriculadors d'un nombre indeterminat

i no identificable de béns immobles, ordenats per comunitats autònomes i municipis.

Però aquesta informació va resultar notòriament insuficient, inadequada i fins i tot errònia per dilucidar l'abast real del procés immatriculador realitzat per l'Església catòlica a Espanya mitjançant el mecanisme de les denominades certificacions eclesiàstiques, perquè presenta, entre d'altres, dues greus deficiències:

1. És temporal i espacialment incompleta:

a) no inclou tots els assentaments registrals efectuats, ja que abasta únicament el període 1998-2015.

b) no inclou tots els Registres de la Propietat i tota la informació de què disposaven, fins i tot d'alguns no hi ha ni una sola referència o resposta

2. És un llistat d'actes administratius registrals (immatriculacions) que no permet identificar els béns immobles immatriculats en ells, ja que:

a) no s'acompanyen els números CRU/IDULFIR, número de finca, referències cadastrals, domicili ni cap altra dada inequívoca per a la identificació dels béns immatriculats, incloent-hi el nom literal que figura a la inscripció. Així, per exemple, una immatriculació sobre un bé descrit com a "capella a Felgueras", va resultar ser l'"Església de Santa Cristina de Lena", una de les joies del preromànic asturià. I el mateix succeeix amb

altres béns d'especial rellevància cultural, per no esmentar els cents de locals, finques o habitatges que s'esmenten, sense més indicació que el municipi en el qual es troben.

b) En tractar-se d'un simple llistat d'immatriculacions i no de béns immatriculats, un únic ítem o assentament registral pot contenir (i ocultar) sota una única denominació, diversos béns que no són possibles d'observar en un enunciat conjunt. Així, per exemple, sota l'ítem "Catedral de Sevilla i dependències annexes", s'oculten la Giralda i el Pati dels Tarongers.

En conseqüència, queda clar que el Govern espanyol tampoc va elaborar l'estudi en el qual havia de recollir tots aquells béns que des del 1998 han estat immatriculats a favor de l'Església catòlica, sinó que va fer una altra cosa.

Posteriorment, aquest llistat va ser comunicat a la Conferència Episcopal Espanyola de l'Església catòlica; aquesta, en el marc d'un "grup de treball mixt", el gener del 2022, va produir un informe sobre l'"Estudi del govern", que va consistir en "la catalogació dels béns, en funció de la seva divisió per diòcesi i verificació dels processos d'immatriculació en cadascun dels béns esmentats". En ell, la mateixa Església catòlica va reconèixer haver promogut des del 1998, 32.401 immatriculacions per mitjà de la declaració unilateral dels seus bisbes, però també, expressava possibles errors de l'estudi governamental en 2.575 dels assentaments registrals inclosos, al·legant que es tracta de béns que pertanyen a comunitats religioses o altres entitats religioses;

registres duplicats; béns sobre els quals falten dades per a la seva identificació; béns immatriculats o adquirits amb anterioritat al període 1998-2015; béns sobre els quals no consta immatriculació; béns sobre els quals es detecten errors o no consta en la diòcesi informació sobre aquests; béns que no són propietat de l'Església per estar venuts, donats, expropiats, per pertànyer a Ajuntaments o per error d'inscripció de propietat; o béns adquirits per mètodes diferents de la certificació (compravenda, donació, permuta, herència, etc.). Per descomptat, dels béns no inclosos en aquest estudi, i que sí que havien d'estar —segons ha reconegut en diferents instàncies— res diu en aquest Informe.

Finalment, en el mateix gener del 2022 el Ministeri de la Presidència, Relacions amb les Corts i Memòria Democràtica i la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) van emetre una "Nota conjunta" amb un llistat referit a un conjunt de 1.027 béns que l'Església considera que "pertanyen a un tercer o no li consta la seva titularitat sobre el mateix", i sobre els quals el Govern posaria "en coneixement de les entitats locals i dels registres perquè puguin, d'aquesta manera, iniciar els processos de regularització que, si s'escau, poguessin correspondre". De la resta de les gairebé 35.000 immatriculacions promogudes sense títol de propietat vàlid en dret, informades des del 1998 (i 32.400 reconegudes per l'Església), com de les no informades durant aquest període i des del 1946, res ha dit el Govern espanyol ni la CEE.

Conèixer i identificar, de manera exhaustiva, tots els béns immatriculats per l'Església catòlica, no s'aconsegueix d'aquesta manera tan poc garant i irregular. Es tracta, simplement, de la conculcació o no d'un dret d'accés a la informació pública i a la transparència democràtica.

Conèixer la història de la nostra democràcia i els seus antecedents, en aquest cas pel que fa al patrimoni històric i cultural del nostre país, és un dret ciutadà que no es pot ni s'ha d'oblidar.

No es tracta de prejutjar ni qüestionar l'ús litúrgic que molts d'aquests béns tenen i que, segurament, haurien de mantenir. Es tracta de conèixer i donar a conèixer a tota la ciutadania que sobre més de 100.000 béns de domini públic o particular s'està promovent la seva propietat privada en favor de persones jurídiques privades de l'Església.

Tanmateix, deu anys després de la modificació introduïda per la **Llei 13/2015, del 24 de juny**, que va reformar tant la **Llei Hipotecària** com la **Llei del Cadastre Immobiliari**, establint un procediment més garant i eliminant expressament la possibilitat que l'Església catòlica seguís immatriculant béns mitjançant els anomenats certificats eclesiàstics, tant la societat com l'Estat continuen desconeixent quants i quins són exactament aquests béns. La tasca pendent —àrdua, però fonamentalment justa— consisteix a revertir aquesta situació per assolir el reconeixement exprés dels drets del poble sobre un patrimoni que ha construït i mantingut al llarg de segles.

5. Justificació dels eixos d'actuació local

L'apropiació de béns a través del mecanisme d'immatriculació per part de l'Església catòlica ha estat possible gràcies a una combinació de factors administratius, institucionals i socials que han facilitat la consolidació d'aquest procés al llarg del temps. La manca de control públic sobre aquests procediments, l'absència d'una resposta institucional eficaç i l'escassa organització de la societat per defensar el patrimoni comú han generat un escenari propici per a la inscripció de béns sense una verificació adequada de la seva legítima propietat.

Per comprendre la magnitud del problema i definir les estratègies d'intervenció, és fonamental reconèixer que aquest fenomen no s'ha produït de manera aïllada, sinó que ha requerit la concurrència de quatre elements essencials:

1. En primer lloc, la mateixa acció de l'Església, que ha promogut immatriculacions basades en fets i situacions pretesament "certificades" per declaracions unilaterals dels seus bisbes, sense una supervisió imparcial o una acreditació fefaent de la titularitat dels béns.
2. En segon lloc, el rol dels Registres de la Propietat i la manca d'actuació dels funcionaris públics encarregats de garantir la legalitat del procés, els quals en molts casos han permès la inscripció sense exigir els controls necessaris.

3. En tercer lloc, la previsible extensió temporal i espacial que aquesta situació de conflicte jurídic i social pot comportar, exposa aquest patrimoni a diferents riscos materials i de consolidació de la seva pretesa apropiació.
4. Finalment, i en quart lloc, la manca d'una reacció política i social organitzada de la societat, que en molts casos desconeixia l'abast d'aquestes apropiacions o no comptava amb els mecanismes adequats per impedir-les.

En aquest context, qualsevol estratègia destinada a revertir les immatriculacions irregulars s'ha d'estructurar al voltant d'aquests quatre eixos fonamentals:

1. El qüestionament dels fets pretesament certificats pels documents emesos per l'Església.
2. La impugnació de les inscripcions registrals derivades d'aquests documents, amb la depuració de les responsabilitats per les infraccions comeses per a això.
3. L'adopció de mesures preventives i cautelars que permetin garantir la protecció d'aquest patrimoni mentre es resol el seu estatus legal.
4. L'exigència de responsabilitat i pro-activitat tant dels responsables polítics com de la societat en el seu conjunt per a la defensa del patrimoni col·lectiu. A partir d'aquests principis, es justifiquen i proposen els següents Eixos d'Actuació Local.

1. Els fets pretesament "certificats" per l'església

Davant la manca de títols de propietat vàlids, els bisbes de l'Església catòlica han argumentat que aquests béns els corresponen des de "temps immemorial" o per "possessió immemorial", la qual tindrien per i per a la institució eclesiàstica.

Per donar suport a aquesta afirmació han utilitzat, com tota prova, la mateixa declaració del clergue de la diòcesi que ho afirma, basada o no en la documentació dels arxius de part (és a dir, de la mateixa Església).

Aquesta afirmació no s'adiu amb les comprovacions científiques de la historiografia pacíficament receptada en l'acadèmia espanyola, per la qual es troba acreditat, en general, que els béns destinats a la pràctica religiosa del culte catòlic, van pertànyer i pertanyen a la comunitat que els va construir, reparar i mantenir al llarg dels segles. Més encara, en múltiples casos s'ha pogut acreditar la falsedat real i/o ideològica dels fets o situacions declarats pels bisbes en la promoció de les immatriculacions de béns en els registres de la propietat.

És per això que el primer pas en qualsevol municipi és identificar un bé, i conèixer el contingut dels anomenats certificats del diocesà —i quan existeix, la documentació que la va acompanyar—, per després contrastar aquesta informació i la seva certesa i veracitat amb altres proves documentals, testimonials i pericials, siguin de caràcter històric o actuals.

2. La validesa de la immatriculació efectuada pel Registre de la Propietat

Els bisbes de l'Església catòlica han argumentat que ells només han "promogut" les immatriculacions, però no les han efectuat, ja que això va correspondre en tots els casos als registradors de la propietat. Per acre i sense escrúpols que resulti aquesta afirmació, l'Església porta raó en aquest aspecte. Les immatriculacions són actes administratius registrals efectuats per autoritats (sempre públiques) a instància de terceres persones.

Ara bé, perquè aquests actes administratius registrals siguin efectuats conforme a dret, han de complir amb uns requisits i procediments en cada Registre de la Propietat, que en cada cas inclou com a mínim el control previ de legalitat dels fets, títols i drets al·legats, la notificació i audiència de les parts potencialment afectades (veïnes o linderes) per exercir els seus drets, i el mateix acte administratiu registral, que també té els seus propis requisits de forma i contingut.

En conseqüència, s'han de diferenciar les impugnacions contra:

2.1 Invalidesa dels anomenats "certificats eclesiàstics" com a títols aptes per promoure immatriculacions:

Una certificació (que diu cert, dona certesa o veritat d'alguna cosa) és un document emès per una autoritat competent o un professional qualificat que acredita de manera objectiva i fefaent un fet o situació. La declaració d'un clergue, basada o no en documentació d'arxius eclesiàstics (que no

constitueixen títols de domini vàlids en dret), no es pot considerar jurídicament una "certificació" en sentit tècnic i jurídic, ja que no compleix requisits essencials:

a) Manca d'imparcialitat: els clergues estan vinculats a l'entitat beneficiària (l'Església).

b) Límits de competència: no tenen delegació legal equiparable a la de funcionaris o notaris.

c) Absència de verificació independent: les seves fonts provenen, en el millor dels casos, d'arxius interns sense control extern.

d) Manca de valor probatori ple: no es poden considerar prova plena en un procés administratiu o judicial.

Les denominades certificacions diocesanes són, en realitat, declaracions unilaterals de clergues basades en la seva interpretació subjectiva i documentació pròpia, sense garanties d'objectivitat. Tot i que l'antiga redacció de l'article 206 de la Llei Hipotecària les denominava "certificacions", la jurisprudència ha establert pacíficament que la denominació legal no determina la veritable naturalesa jurídica d'una figura legal.

Com que no reuneix els atributs necessaris per ser considerada una "certificació", aquesta discrepància s'havia de resoldre en favor de l'interès general, evitant que un instrument tècnic i reglamentari del menor rang normatiu pogués beneficiar una entitat privada sense control ni imparcialitat. En conseqüència, la seva qualificació com a certificació

és incorrecta, ja que es tracta de declaracions de part sense efectes registrals propis ni valor probatori ple.

En definitiva, tot això fa a aquests "documents" invàlids com a títols jurídicament aptes per promoure immatriculacions de béns, corresponent el reclam administratiu pertinent.

2.2 Nul·litat dels actes administratius (inscripcions registrals immatriculades) realitzades sobre la base de títols invàlids

Com a actes administratius, les inscripcions registrals d'immatriculació de béns immobles basades en declaracions eclesiàstiques no tenen validesa jurídica, la qual cosa comporta la seva **nul·litat de ple dret** i la necessitat de la seva correcció, sigui d'ofici o a instància de part. Aquesta nul·litat es fonamenta en diversos aspectes essencials del procediment registral i del control de legalitat inherent a qualsevol acte administratiu.

En primer lloc, la inscripció d'un bé en el Registre de la Propietat no és un simple tràmit formal, sinó un **acte administratiu** que s'ha d'ajustar a principis bàsics de legalitat i seguretat jurídica. Com a tal, està subjecte, entre d'altres, a tres requisits essencials:

a) **Control previ de legalitat**: Abans d'inscriure un dret, el Registre de la Propietat ha de verificar la validesa dels fets, títols i drets al·legats. En aquest sentit, si la immatriculació es basa en un títol jurídicament invàlid (com una "certificació eclesi-

àstica" sense valor probatori ple), la inscripció es realitza sense complir adequadament aquest control previ essencial.

b) **Audiència i notificació a tercers afectats**: Tota inscripció amb efectes declaratius sobre béns immobles ha de garantir el dret de tercers afectats (adjacents, possibles propietaris, administració pública en cas de béns de domini públic o comunal) a ser notificats i a exercir el seu dret d'oposició. La immatriculació de béns massivament promoguda per l'Església va ometre aquest procediment, privant tercers de la possibilitat de defensar els seus drets.

c) **Compliment de requisits formals i substantius de l'acte administratiu registral**: La inscripció ha de respectar els principis de titulació autèntica, tracte successiu i especialitat. La immatriculació basada en una simple declaració unilateral no reuneix els requisits formals i substantius exigits en un procediment administratiu registral vàlid.

En segon lloc, l'omissió d'aquests tres requisits essencials del procediment registral d'immatriculació i la inscripció a instància d'un títol invàlid, determinen la **nul·litat de ple dret de** l'acte administratiu registral, conforme a l'establert en la legislació sobre nul·litat dels actes administratius. Aquesta nul·litat es justifica per:

a) **La infracció del principi de legalitat**: Com no es basen en un títol vàlid ni compleixen els requisits exigits per la normativa registral, la inscripció és contrària a l'ordenament jurídic.

b) **L'omissió de la notificació i audiència de tercers**: En no haver garantit la defensa dels drets de possibles afectats, es vulnera el dret d'audiència i contradicció, principis essencials en qualsevol procediment administratiu.

c) **L'incompliment dels requisits essencials de l'acte administratiu registral**: Tota inscripció ha de complir exigències formals i materials que assegurin la seva validesa i eficàcia. Una inscripció derivada d'un document sense força probatòria suficient no compleix amb aquests requisits.

I en tercer lloc, la conseqüència directa d'aquesta nul·litat és que les inscripcions registrals immatriculadores basades en les declaracions eclesiàstiques s'han **de corregir a instància de part i fins i tot d'ofici**, atès que:

- El **principi de legalitat** obliga els registradors a revisar la validesa dels assentaments registrals i depurar aquells que s'hagin inscrit sense complir els requisits exigits per l'ordenament jurídic.
- El **principi de seguretat jurídica** exigeix que no es mantinguin en el Registre

inscripcions que no tenen validesa des del seu origen, ja que això genera efectes jurídics i patrimonials il·lícits.

- El **deure de protecció del domini públic** i dels drets de tercers afectats imposa la revisió i, si s'escau, la cancel·lació de les immatriculacions realitzades sense un títol vàlid i sense haver respectat el procediment administratiu registral degut.

En síntesi, les immatriculacions basades en aquestes declaracions eclesiàstiques no només adonen de **manca de validesa del títol que les fonamenta**, sinó que també vulneren els principis essencials del procediment administratiu registral. Per això, les inscripcions derivades d'aquests actes són **nul·les de ple dret** i han de ser revisades i, si s'escau, cancel·lades, ja sigui d'ofici per part dels registradors de la propietat o a instància de part interessada. L'existència d'aquestes inscripcions suposa una greu afectació a la seguretat jurídica i al principi de legalitat, la qual cosa obliga a la seva depuració per garantir la correcta aplicació del dret i la protecció dels béns afectats.

En conseqüència, cal impulsar les reclamacions administratives per nul·litat manifesta i de ple dret dels actes administratius registrals (immatriculació) promoguts per títols invàlids i inadmissibles en dret. I, per la seva banda, tot el que s'ha dit obliga els registradors de la propietat a revisar i qüestionar aquests assentaments, ja que acceptar documents que no compleixen amb els requisits legals vulnera la seguretat jurídica, facilita apropiacions indegudes

de béns —alguns dels quals podrien tenir naturalesa pública o comunal— i suposa un incompliment flagrant dels seus deures respecte al control de legalitat inherent a les seves funcions. Els registradors no només poden sinó que han d'adoptar una actitud activa en la depuració d'aquests assentaments i en el compliment de les seves responsabilitats, revocant i cancel·lant d'oficis aquells que s'hagin basat exclusivament en aquestes declaracions unilaterals.

2.3. Les infraccions administratives de funcionaris i autoritats:

Quant a les obligacions dels funcionaris i autoritats en la protecció del patrimoni públic i cultural, les administracions i els seus funcionaris tenen el deure ineludible de protegir el patrimoni públic, social i cultural, la qual cosa implica actuar activament contra les immatriculacions irregulars realitzades mitjançant les denominades certificacions eclesiàstiques.

En conseqüència, cal considerar:

a) En primer lloc, el deure de revisió i impuls de l'anul·lació i cancel·lació d'immatriculacions irregulars efectuades en els seus respectius territoris. Així, els poders públics han de:

Iniciar procediments de revisió i reclamació dels béns registrats indegudament, per tal de recuperar, especialment, aquells de naturalesa pública o comunal.

Promoure accions legals per a la cancel·lació de les inscripcions registrals basades en les denominades certificacions eclesiàstiques, atès que aquestes no tenen validesa jurídica.

Impulsar reformes normatives que impedeixin la consolidació d'inscripcions derivades de títols invàlids.

b) En segon lloc, cal valorar que, pel que fa a la responsabilitat dels funcionaris i administracions, la passivitat o inacció davant d'aquest problema constitueix un incompliment dels deures administratius i pot derivar en:

- Responsabilitat disciplinària dels funcionaris encarregats de la protecció del patrimoni públic.
- Responsabilitat patrimonial de l'Estat, si es consoliden immatriculacions irregulars en perjudici de l'interès públic.
- Responsabilitat penal, en cas que l'omissió d'actuació derivi en una apropiació indeguda de béns de titularitat pública.

c) En tercer lloc, l'Advocacia de l'Estat i altres serveis jurídics, han d'intervenir activament en la recuperació de béns immatriculats irregularment, formulant recursos i promovent la nul·litat dels assentaments registrals indeguts.

d) I en quart lloc, les administracions locals i autonòmiques i especialment els seus organismes de defensa del patrimoni, s'han de personar en els procediments per defensar el domini públic afectat.

En definitiva, la protecció del patrimoni públic és una obligació ineludible dels poders públics. No actuar davant les immatriculacions irregulars suposa una greu vulneració de la legalitat i genera responsabilitats administratives, patrimonials i fins i tot penals per als funcionaris responsables. És urgent que les administracions adoptin una actitud activa en la revisió, anul·lació, cancel·lació de les immatriculacions i la reversió i recuperació dels béns inscrits indegudament, garantint la legalitat i la protecció de l'interès general. Per això, s'han de promoure les reclamacions administratives contra els funcionaris amb responsabilitat de protecció i recuperació de patrimoni públic, social i cultural, per l'omissió d'actuacions degudes, i les infraccions administratives que comporta.

3. Mesures preventives, provisionals i cautelars davant la situació irregular de les immatriculacions

Atès que moltes immatriculacions promogudes per l'Església a través de certificats eclesiàstics es troben en una situació de conflicte jurídic i social, resulta fonamental adoptar mesures preventives i cautelars que permetin garantir la protecció del patrimoni fins que es resolgui el seu estatus legal. La manca de regulació clara sobre aquests béns i la possibilitat que siguin objecte d'especulació o abandona-

ment fan necessari que les administracions locals i la societat civil adoptin estratègies de vigilància, conservació i control del seu finançament públic, evitant que la inacció faciliti la consolidació de la seva apropiació indeguda. En aquest sentit, la vigilància activa dels béns immatriculats és crucial per evitar el seu deteriorament o la seva venda il·legal. S'ha de fer un seguiment continu d'aquests immobles i els seus elements mobles, com campanes, retaules i imatges, per detectar qualsevol intent d'alienació o trasllat sense autorització. Així mateix, és fonamental que els plans urbanístics incorporin mesures de protecció per impedir la consolidació irregular d'aquestes inscripcions i prevenir-ne l'ús amb finalitats especulatives. Classificar aquests immobles com a zones dotacionals o d'ús públic, restringir el seu canvi d'ús i protegir-los amb declaració de Bé d'Interès Cultural (BIC) són accions essencials per garantir la seva preservació.

A més, quan aquests béns es troben en estat d'abandonament o ruïna, és imperatiu que les administracions locals actuïn per exigir-ne la conservació. S'han de realitzar inspeccions periòdiques, elaborar un inventari de béns en risc i procedir a la seva denúncia quan es detectin incompliments en el seu manteniment. Mentre l'Església no reverteixi la immatriculació, ha de ser responsable de la seva conservació i rehabilitació conforme a la normativa vigent. En cas d'incompliment, els ajuntaments poden intervenir mitjançant ordres d'execució urbanística, execució subsidiària d'obres i sancions. Paral·lelament, cal eliminar el finançament públic per al manteniment de béns immatriculats sense regularització de la seva titularitat, evitant que recursos municipals siguin destinats a la seva conservació

sense un títol vàlid. No s'han de sufragar subministraments ni concedir ajuts al seu manteniment, i qualsevol inversió urgent s'ha de condicionar a la reversió del bé o a una compensació documentada.

En definitiva, la combinació de vigilància, regulació urbanística, imposició de responsabilitats de conservació i eliminació d'ajuts econòmics és clau per evitar que l'ús indegut d'aquests béns es consolidi i garantir la seva protecció com a patrimoni comú.

4. Actuacions sociopolítiques per a la recuperació del patrimoni immatriculat

La recuperació del patrimoni immatriculat per l'Església requereix una resposta ferma tant des de les institucions públiques com des de la societat civil organitzada. La inacció de les administracions, la manca de transparència i l'omissió de responsabilitats han facilitat la consolidació d'un procés d'apropiació patrimonial que ha de ser revertit. Per a això, cal articular estratègies polítiques i mobilització ciutadana que permetin tant exigir responsabilitats com generar pressió social per a la defensa de l'interès públic.

Les entitats locals i la ciutadania han de reclamar als representants polítics el compliment del seu deure en la protecció i recuperació del patrimoni públic. Per a això, és imprescindible presentar reclamacions administratives davant els Governs autonòmics i central exigint la revisió de les immatriculacions i la seva regularització. També és fonamental sol·licitar auditories i accés a la informació pública, obligant l'administració a fer públic el llistat complet,

amb informació detallada, de béns immatriculats. A més, s'han d'impulsar iniciatives legislatives per reformar la normativa vigent i facilitar l'anul·lació d'immatriculacions irregulars. És essencial condicionar qualsevol mena de finançament públic a la regularització dels béns immatriculats, evitant que fons municipals siguin destinats al seu manteniment sense una reversió de la titularitat. Així mateix, cal controlar les activitats econòmiques desenvolupades en béns immatriculats, exigint la tributació corresponent per la seva explotació comercial, com en el cas d'entrades turístiques, lloguer d'espais o columbaris. Aquestes mesures busquen garantir que les administracions assumeixin la seva responsabilitat en la defensa del patrimoni i que s'estableixin mecanismes efectius de control i fiscalització.

El paper de la societat civil és clau per evitar la consolidació d'aquesta apropiació patrimonial i garantir la restitució dels béns a la comunitat. Les entitats socials i els col·lectius ciutadans poden adoptar diverses estratègies per visibilitzar i denunciar aquesta situació. És imprescindible difondre la problemàtica de les immatriculacions, informant la ciutadania a través de mitjans de comunicació, xarxes socials i trobades públiques sobre la magnitud del problema. També és clau coordinar-se amb altres entitats i moviments socials, enfortint la col·laboració entre associacions locals, plataformes i xarxes que treballen en la recuperació del patrimoni públic. A més, s'han de realitzar accions de vigilància i denúncia, identificant i documentant casos d'abandonament o venda de béns immatriculats i promovent la intervenció de les administracions. És igualment important

exercir pressió mediàtica i política, denunciant públicament la manca de transparència en la gestió d'aquests béns i la connivència entre l'Església i alguns sectors de poder.

La lluita contra les immatriculacions irregulars no es pot limitar a l'àmbit juridicoadministratiu; cal una resposta política i social coordinada. La mobilització ciutadana, l'exigència de transparència i la denúncia d'irregularitats són eines fonamentals per revertir aquest procés i garantir la restitució del patrimoni a la comunitat. La societat no pot romandre impassible davant d'aquest espoli, sinó que ha d'actuar amb fermesa per exigir justícia i recuperar el que li pertany.

6. Accions locals per a la defensa del patrimoni immatriculat

A continuació, es proposen una sèrie d'accions concretes que els ajuntaments i les entitats socials poden desenvolupar per denunciar, revertir i recuperar els béns immatriculats per l'Església catòlica en els seus respectius territoris. Aquestes mesures busquen garantir la protecció del patrimoni públic, la transparència en la seva gestió i la justícia en la titularitat d'aquests béns.

1. Identificació i anàlisi dels béns immatriculats

Per poder abordar el problema de les immatriculacions, cal realitzar un **Inventari complet i detallat (amb les dades d'identificació i individualització)** de tots els béns que han estat immatriculats per l'Església a cada municipi.

1.1 Creació de l'Inventari de béns immatriculats

Per confeccionar un **inventari complet** de tots els béns immatriculats per l'Església a cada municipi, cal:

- Sol·licitar als Registres de la Propietat les notes simples de tots els béns immatriculats per totes les persones jurídiques vinculades a les diòcesis de l'Església catòlica en el territori del respectiu municipi, durant la vigència de l'anomenat "certificat eclesiàstic" de l'article 206 de la Llei Hipotecària i el seu reglament.

Comparar, revisar i contrastar aquesta informació amb cadastres històrics, arxius municipals (en especial amb els llibres d'actes i patronats històrics) i testimonis veïnals i d'historiadors per detectar irregularitats, omissions i errors del llistat d'immatriculacions inicialment donat pels registradors.

Sol·licitar als Registres de la Propietat les notes simples de tots els béns immatriculats que una vegada revisat l'anterior, no haguessin estat informats inicialment, i confeccionar l'**inventari complet i detallat (amb les dades d'identificació i individualització)** de tots els béns que han estat immatriculats per tota l'Església catòlica a cada municipi.

1.2 Estudi i anàlisi dels béns de l'Inventari

Un cop confeccionat l'Inventari, cal estudiar la informació de cada bé immoble, processar les dades obtingudes i verificar la veracitat dels fets i situacions que han motivat la promoció de la seva immatriculació, així com la legalitat de les inscripcions realitzades pels registradors a instància de l'Església. Per a això cal:

Identificar **anomalies, casos irregulars o descripcions sospitoses de béns immatriculats** (grans extensions de terreny, múltiples béns agrupats sota una mateixa entrada o assentament registral, inconsistències en les dates o dades de la "memòria popular", referències difuses a "possessions

des de temps immemorial", manca d'informació en camps essencials de les notes simples com referències cadastrals, número de finca, Número d'IDUFIR/CRU, CIF del titular; entre d'altres) i requerir la certificació històrica del registre de la propietat, incloent-hi les còpies dels "**certificats eclesiàstics"** i si s'escau, documentació probatòria annexa, que van acompanyar la promoció de les immatriculacions, per comprovar la seva veracitat i validesa.

Comparar aquestes dades amb els arxius i dades extraregistrals disponibles, incloent-hi el seu acarament amb registres històrics que acreditin la titularitat pública o comunal, així com amb els arxius eclesiàstics citats o omesos en el "certificat del diocesà" i les seves eventuals contradiccions.

Completar l'Inventari amb el detall de tots els béns que han estat immatriculats per l'Església a cada municipi, i que es consideren controvertits i/o en especial conflicte la seva titularitat demanial.

2. Accions jurídiques per revertir immatriculacions irregulars

A partir de l'**Inventari** de tots els béns que han estat immatriculats per l'Església a cada municipi, i prioritzant els que es consideren controvertits i/o en especial conflicte la seva titularitat demanial, correspon desenvolupar, sens

perjudici de les vies processals ordinàries de l'àmbit civil i/o administratiu, les següents accions jurídiques destinades a revertir aquestes irregulars immatriculacions.

2.1 Impugnació dels anomenats "certificats eclesiàstics" com a documents aptes per promoure les inscripcions registrals

Els denominats certificats emesos pels bisbes han de ser impugnats, ja que no tenen els requisits tècnics i jurídics necessaris per a ser considerats vàlids. Les entitats locals poden interposar reclamacions administratives per qüestionar la validesa dels anomenats certificats diocesans que van promoure les immatriculacions, al·legant:

- Manca d'imparcialitat i caràcter unilateral del document.
- Manca de verificació independent.
- Absència de valor probatori ple.

En conseqüència, correspon:

- **Reclamar la nul·litat** dels denominats certificats eclesiàstics com a base per a les immatriculacions, atès que no compleixen amb els requisits d'imparcialitat, competència ni verificació externa.
- **Demanar revisió administrativa** de la validesa d'aquests documents davant els registres de la propietat.

2.2 Declaració de nul·litat i cancel·lació de les immatriculacions registrals

Les inscripcions en el Registre de la Propietat basades en títols invàlids o en l'absència de cap títol poden i han de ser declarades nul·les a causa de:

- Incompliment del principi de legalitat en la inscripció.
- Manca de notificació i audiència a tercers afectats.
- Vulneració del principi de seguretat jurídica.

Les administracions locals han de promoure accions legals i administratives per cancel·lar aquestes inscripcions:

- Impugnant administrativament les **inscripcions registrals** basades en aquests "certificats" i promovent la seva **nul·litat**.
- Exigint la **revisió dels seients registrals** de manera activa i la seva cancel·lació per part dels registradors de la propietat.

2.3 Inscripció de béns públics i comunals no registrats

Malgrat l'amplitud de l'espoli, encara hi ha béns que no han estat immatriculats per l'Església. Per això, i per **defensar la titularitat pública i comunal** de béns:

- S'han de fer els estudis **titularitat pública i comunal,** utilitzant evidències històriques, documentals i testimonials per

demostrar que aquests béns pertanyen a la comunitat i van ser construïts i mantinguts per generacions de veïns i veïnes.

- Els **Ajuntaments** han d'immatricular **els béns públics i comunals** que encara no han estat registrats, utilitzant l'article 206 de la Llei Hipotecària vigent, on expressament es preveu per a aquests casos aquesta via. Els Ajuntaments han de prendre la iniciativa d'inscriure aquests béns al seu nom abans que puguin ser apropiats indegudament.
- En particular, han d'**immatricular** ermites, cementiris, camins, parcs i altres béns de domini públic per evitar que siguin apropiats per l'Església.

2.4 Denúncia de l'omissió de deures administratius

S'han d'interposar reclamacions contra funcionaris i responsables polítics que hagin omès el seu deure de defensa del patrimoni públic, incloent-hi:

- Responsabilitat disciplinària per inacció en la protecció del patrimoni.
- Responsabilitat patrimonial de l'Estat per permetre la consolidació d'immatriculacions il·legals.
- Accions judicials en casos d'apropiació indeguda de béns de domini públic.

2.5 Exigència de reformes legislatives

Les administracions locals han de pressionar els governs autonòmics i estatals per a:

- Revisar la legalitat de les immatriculacions.
- Impulsar canvis normatius que facilitin la reversió de béns indegudament inscrits.
- Exigir auditories sobre l'impacte de les immatriculacions en cada territori.

3. Mesures preventives, provisionals i cautelars, mentre duri la situació conflictiva i irregular de la immatriculació promoguda a instància dels denominats certificats eclesiàstics.

Mentre no es resolgui la irregularitat de les immatriculacions promogudes mitjançant els anomenats certificats eclesiàstics, cal establir un marc de mesures preventives i cautelars que protegeixin aquests béns, impedeixin la seva explotació amb finalitats privades i evitin que l'ús de recursos públics contribueixi a la seva consolidació en mans de l'Església. La vigilància activa, la regulació urbanística, la imposició d'obligacions de conservació i l'eliminació d'ajuts econòmics són algunes de les eines fonamentals que es presenten seguidament per garantir que aquests béns romanguin sota el control públic i siguin protegits com a part del patrimoni comú.

3.1 Vigilància i protecció del patrimoni immoble immatriculat

Cal fer un seguiment dels béns immobles immatriculats i els seus béns mobles, per tal d'evitar la seva venda il·legal o deteriorament, per a la qual cosa es pot:

- **Vigilar la venda** d'immobles immatriculats i els seus béns mobles (campanes, retaules, imatges, etc.) que pertanyen al patrimoni públic, o el trasllat d'aquests últims.
- **Fomentar la protecció activa** per part de les autoritats locals d'aquests béns, i si s'escau, denunciar el seu deteriorament o desaparició.

3.2 Incorporació de cauteles respecte a béns immatriculats en el Planejament Urbanístic i Protecció Preventiva

Els **plans urbanístics** han d'incorporar mesures de protecció per a evitar que els béns immatriculats consolidin la seva situació irregular i es perdin. Per evitar, a més, l'especulació amb aquests béns immatriculats, cal:

- Classificar aquests immobles com a zones dotacionals o d'ús públic per garantir-ne la preservació.
- Incloure restriccions de canvi d'ús o venda en el planejament urbanístic.
- Protegir-los amb declaració de Bé d'Interès Cultural (BIC) o mesures equivalents (no

canvien la seva titularitat, però impedeix el seu tràfic jurídic sense control públic).

3.3 Identificació i denúncia de béns immatriculats en ruïna o estat d'abandonament, responsabilitat provisional de conservació i eventual aplicació de sancions.

Els béns immatriculats que es troben en estat d'abandonament o ruïnós han de ser, mentre es resol la seva irregular situació, **protegits** i **conservats.** Per a això, cal:

- **Identificar els béns en ruïna o estat d'abandonament** o en risc d'estar-ho, primer inspeccionant en cada localitat els béns immatriculats per detectar-los, segon realitzant un inventari d'aquests béns i tercer denunciant l'esmentada situació.
- **Exigir a l'Església**, mentre no reverteixi la promoció de la seva immatriculació, **la conservació i manteniment d'aquests béns,** fent els treballs de rehabilitació necessaris conforme a la llei.
- En cas que l'Església no faci els treballs de rehabilitació necessaris, **promoure la intervenció municipal** i exigir que els béns siguin reparats, aplicant ordres d'execució urbanística per obligar els promotors de la immatriculació a conservar els béns, i en el seu cas, procedint a l'execució subsidiària de les obres necessàries amb càrrec a l'entitat immatriculadora, imposant sancions per incompliment de les obligacions de conservació.

3.4 Condicionament d'ajuts i subvencions

Mentre duri la seva situació conflictiva i irregular per la immatriculació promoguda a instància dels denominats certificats eclesiàstics, les administracions locals han de prendre mesures per **abstenir-se de finançar**, directament o indirectament, els béns immatriculats i la seva eventual rendibilitat, exigint que es paguin els impostos corresponents, de tal manera que l'Església tributi per totes les activitats econòmiques realitzades en i amb béns immatriculats, en especial a través de:

- **L'eliminació del finançament públic** de subministraments com llum, calefacció o manteniment de béns immatriculats sense regularització de la seva titularitat mitjançant títol vàlid en dret.
- La **desincentivació i/o abstenció de treballs comunitaris** o activitats de conservació pública per a aquests béns, fins que existeixi una **regularització legal** de la seva titularitat.
- L'eliminació —i en el seu cas, **denúncia**— **d'exempcions fiscals** sobre aquests béns, sobretot en casos d'explotació turística, lloguer d'espais, organització d'esdeveniments i comercialització de columbaris.

4. Mobilització política i sensibilització ciutadana

4.1 Accés a la informació pública

És fonamental reclamar:

- La publicació completa, detallada i accessible del llistat detallat de béns immatriculats a cada municipi.
- L'auditoria de recursos públics utilitzats en aquests béns.
- La rendició de comptes per part de les administracions responsables de la seva defensa i protecció com a patrimoni públic.

4.2. Difusió pública de la problemàtica de les immatriculacions

És clau generar consciència sobre totes les accions anteriors i les immatriculacions per sensibilitzar la població i pressionar les autoritats, a través de:

- Campanyes informatives en mitjans de comunicació locals, relacionades amb la venda, abandonament o immatriculació indeguda de béns patrimonials.
- Xerrades i jornades de sensibilització en municipis i per a la ciutadania, en col·laboració amb entitats socials, per donar a conèixer l'impacte de les immatriculacions en el patrimoni públic local.

- Publicació d'informes amb dades concretes sobre béns afectats.

4.3 Coordinació amb plataformes i xarxes ciutadanes

- Promoure la creació d'iniciatives i coordinadores de defensa del patrimoni i participar-hi.

- Informar les xarxes d'activisme sobre els avenços locals.

- Crear grups de vigilància per evitar la venda o desaparició de béns d'alt valor històric.

Corol·lari:
Imaginació i audàcia comunitària

Aquesta Guia d'Accions Locals és només un punt d'orientació i partida. Proporcionen un full de ruta **pràctic i estructurat** perquè tant els Ajuntaments com les entitats socials puguin actuar de manera efectiva en la defensa del patrimoni públic i la protecció dels béns comunals afectats per les immatriculacions irregulars.

Però de sobra és coneguda la capacitat que té la nostra societat per desenvolupar les seves pròpies iniciatives populars, inventant i recreant noves formes de denúncia i resistència.

Queda doncs oberta aquesta Guia, perquè els nostres pobles la completin o reformulin. Raons tenim de sobra. Posem la nostra imaginació i la nostra audàcia en funcionament.

7. Annex

(Aprovar únicament els punts que corresponguin o bé afegir d'altres continguts que inclou aquesta Guia o que afectin aquesta localitat).

L'Ajuntament de ..... acorda:

1. Realitzar la identificació i l'anàlisi dels béns immatriculats per l'Església catòlica a l'empara de l'article 206: confeccionant l'Inventari de béns immatriculats, sol·licitant als Registres de la Propietat les notes simples d'aquests béns, comparant aquesta informació amb cadastres històrics, arxius municipals, testimonis veïnals... i detectant irregularitats o omissions.

2. Estudiar les possibilitats de realitzar accions legals i administratives per revertir les immatriculacions irregulars: impugnant els denominats "certificats eclesiàstics", sol·licitant la declaració de nul·litat i cancel·lació en els Registres de la Propietat de les inscripcions realitzades sense títol o basades en títols invàlids.

3. Procedir a la immatriculació a nom de l'Ajuntament / Terme municipal d'aquells béns de titularitat pública o comunal que encara no hagin estat immatriculats.

4. Vigilar i protegir el patrimoni immoble immatriculat: vigilar la venda d'aquests béns immobles i els béns mobles

que contenen, protegir-los mitjançant els plans d'urbanisme i sol·licitant la seva declaració de Bé d'Interès Cultural quan escaigui.

5. Identificar i denunciar béns immatriculats en ruïna o estat d'abandonament: mentre no es resolgui la irregularitat de les immatriculacions promogudes mitjançant els denominats certificats eclesiàstics, exigir a l'Església la seva conservació i manteniment, promoure la intervenció municipal dictant ordres d'execució i posant en marxa el corresponent procés sancionador en cas d'incompliment.

6. Condicionar tota mena d'ajuts, subvencions i exempcions: no cobrir despeses corrents, ni subvencionar obres, ni promoure treballs comunitaris per al manteniment i conservació d'aquests béns, mentre es mantingui la immatriculació irregular a nom de l'Església. Condicionar tota ajuda municipal o ciutadana a la seva devolució.

7. Exigir reformes legislatives als governs autonòmics i estatal per: revisar la legalitat de les immatriculacions i impulsar canvis normatius que facilitin la reversió dels béns indegudament inscrits.

8. Promoure i participar en les iniciatives que s'impulsin en pro de la recuperació del patrimoni irregularment immatriculat per l'Església catòlica.

9. Traslladar aquests acords així com les accions que puguin realitzar a la Coordinadora RECUPERANDO:

Entitats
que subscriuen aquesta guia

- Afectados Cementerio Cartagena
- Alternativa per Artà – Baleares
- AMAL – Asociación madrileña de ateos y librepensadores
- APUDEPA: Acción Pública para la Defensa del Patrimonio Aragonés
- Asociación de Profesores Ben Baso
- Asociación Ermita del Parral (Ávila)
- Asociación Salvem el Nostre Patrimoni (Alicante)
- Associació de Micropobles de Catalunya
- Asturias Laica
- Ateus de Catalunya
- Castillo Bellcaire
- Colectivo Ecopacisfista Solano
- Europa Laica
- Euskadi Laikoa
- Fundació Ferrer i Guàrdia
- Granada Laica
- Grupo de Inmatriculaciones de Asturias
- Grupo de Laguna de Negrillos (León)
- Jaén Laica
- Laikotasuna – Colectivo por la laicidad
- MHUEL – Movimiento hacia un Estado Laico
- PAMA - Plataforma de Asociaciones Memorialistas de Aragón
- Plataforma Albassal
- Plataforma Berrezkuratuz Recuperando
- Plataforma ciudadana Recuperando León
- Nafarroako Ondarearen Defentsarako Plataforma
- Plataforma en Defensa del Patrimonio Andaluz
- Plataforma en Defensa del Patrimonio de Sevilla
- Plataforma Laicista de Jerez
- Plataforma Mezquita Catedral de Córdoba, patrimonio de tod@s
- Plataforma por la Recuperación del Patrimonio de Madrid
- Plataforma por la Recuperación del Patrimonio del País Valenciá
- RECUPERANT–Plat.Catalana Recuperació Béns Immatriculats Església
- Recuperemos el Patio de los Naranjos (Sevilla)
- Redes Cristianas
- UAL - Unión de Ateos y Librepensadores
- Unió de Pagesos de Catalunya

Coordinadora estatal para la defensa y recuperación del patrimonio - RECUPERANDO